

Історія

УДК 327(4-6ЄС:497)+061.1ЄС

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18850084>**Процес Брдо–Бріуні: регіональна ініціатива політичної координації
та європейської інтеграції Західних Балкан****Олена Чумаченко,**

кандидат історичних наук, доцент,
завідувач кафедри історії, правознавства
та методики навчання Глухівського національного
педагогічного університету імені Олександра Довженка,
Глухів, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-6889-5221>

Прийнято: 11.02.2026 | Опубліковано: 28.02.2026

***Анотація.** Статтю присвячено аналізу Процесу Брдо–Бріуні як неформального політичного формату регіональної взаємодії держав Західних Балкан, ініційованого Словенією та Хорватією у 2013 р. Метою дослідження є з'ясування еволюції інституційної природи Процесу, його функціональних пріоритетів та ролі у підтримці євроінтеграційного курсу регіону. Джерельну основу становлять підсумкові декларації самітів, офіційні документи Європейського Союзу щодо політики розширення, безпеки та регіональної співпраці, а також сучасні наукові публікації, присвячені трансформаційним процесам у Південно-Східній Європі.*

У статті простежено трансформацію Процесу від платформи постконфліктного примирення та зміцнення довіри до механізму політичної координації з питань інфраструктурної взаємодії, енергетичної безпеки,

міграційної політики, молодіжних обмінів та узгодження позицій щодо ключових викликів європейської безпеки. Показано, що неформальний характер формату, відсутність жорсткої інституційної структури та принцип консенсусу забезпечують його гнучкість і політичну прийнятність для учасників.

Обґрунтовано, що спільні декларації самітів відтворюють стратегічні пріоритети політики розширення ЄС, сприяючи їх внутрішній легітимації на регіональному рівні. Доведено, що Процес Брдо–Бріуні виступає інструментом «м'якої інституціоналізації» співпраці, який посилює політичну соціалізацію еліт, формує горизонтальні механізми відповідальності та зміцнює геополітичну стійкість Західних Балкан, водночас зберігаючи відкритість до ширшого європейського контексту, включно з підтримкою України.

Ключові слова: Процес Брдо–Бріуні; Західні Балкани; політика розширення ЄС; регіональна співпраця; європейська інтеграція; постконфліктне примирення; політична соціалізація; безпека; геополітична стабільність.

The Brdo–Brijuni Process: A Regional Initiative for Political Coordination and European Integration of the Western Balkans

Olena Chumachenko,

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of History, Law and Teaching Methods,
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University,
Hlukhiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-6889-5221>

Abstract. *The article provides a comprehensive analysis of the historical formation and development of the Brdo–Brijuni Process as an informal political format of regional cooperation among the Western Balkan states, initiated by Slovenia and Croatia in 2013. The aim of the study is to clarify the evolution of the Process's*

institutional nature, its functional priorities, and its role in supporting the region's European integration course. The research is based on the final summit declarations, official European Union documents on enlargement policy, security and regional cooperation, as well as contemporary academic publications addressing transformation processes in South-Eastern Europe.

The article traces the transformation of the Process from a platform for post-conflict reconciliation and confidence-building into a mechanism of political coordination in the fields of infrastructure connectivity, energy security, migration policy, youth exchanges, and the alignment of positions on key challenges to European security. It is demonstrated that the informal character of the format, the absence of a rigid institutional structure, and the principle of consensus ensure its flexibility and political acceptability for the participating states.

The study substantiates that the joint summit declarations reproduce the strategic priorities of EU enlargement policy, contributing to their internal legitimation at the regional level. It is argued that the Brdo–Brijuni Process functions as an instrument of “soft institutionalization” of cooperation, strengthening the political socialization of elites, shaping horizontal mechanisms of responsibility, and enhancing the geopolitical resilience of the Western Balkans, while maintaining openness to the broader European context, including support for Ukraine.

Keywords: *Brdo–Brijuni Process; Western Balkans; EU enlargement; regional cooperation; European integration; post-conflict reconciliation; political socialization; security; geopolitical stability.*

Вступ. У сучасних умовах трансформації європейської системи безпеки та розширення Європейського Союзу особливого значення набувають регіональні формати політичної координації, що сприяють стабілізації постконфліктних просторів і підготовці держав до членства в ЄС. Одним із таких механізмів є Процес Брдо–Бріуні, започаткований як неформальна платформа президентської

дипломатії для зміцнення довіри, розвитку добросусідських відносин і підтримки європейської інтеграції Західних Балкан¹.

Актуальність дослідження зумовлена євроінтеграційним курсом України та потребою осмислення успішних регіональних практик політичної координації, які сприяють консолідації держав навколо спільних цінностей, узгодженню зовнішньополітичних позицій і підвищенню стійкості до безпекових викликів. Досвід Західних Балкан демонструє, що неформальні регіональні ініціативи можуть виступати ефективним інструментом політичної соціалізації еліт, внутрішньої легітимації європейського курсу та адаптації до стандартів ЄС.

Метою статті є дослідження історії становлення та еволюції Процесу Брдо–Бріуні, аналіз його інституційної природи, функціональних механізмів і політичної ролі в системі регіональної співпраці Західних Балкан, а також визначення його значення для підтримки політики розширення Європейського Союзу та стабілізації регіону.

Аналіз попередніх досліджень засвідчує відсутність комплексної спеціальної праці, присвяченої безпосередньо Процесу Брдо–Бріуні як самостійному об'єкту наукового аналізу. У наявній літературі він розглядається фрагментарно – контексті політики розширення ЄС, регіональної співпраці на Західних Балканах, механізмів CFSP² або постконфліктної стабілізації Південно-Східної Європи. Переважно формат трактується як інструмент політичного діалогу чи допоміжна дипломатична платформа без системного аналізу його інституційної еволюції, функціональної динаміки та впливу на євроінтеграційні процеси. Тому емпіричну базу дослідження формують передусім підсумкові декларації самітів, спільні заяви та стратегічні документи ЄС, що потребують критичного опрацювання в ширшому геополітичному контексті, зокрема з огляду на значення цього формату для України.

¹ Західні Балкани – Албанія, Боснія і Герцеговина, Чорногорія, Північна Македонія, Сербія та Косово.

² Спільна зовнішня і безпекова політика ЄС

У зарубіжній науковій думці регіональна проблематика висвітлюється у працях Brsakoska-Bazerkoska та Dokmanović [4], які аналізують трансформаційний потенціал ЄС через поєднання CFSP і механізмів стабілізації та асоціації. Nikolik [17] розглядає Брдо–Бріуні як платформу довіри й політичної комунікації, що зміцнює взаємозалежну стабільність регіону. У колективних виданнях під редакцією Bieber та Tzifakis [11] досліджуються зовнішні впливи й геополітична конкуренція на Балканах.

Українські автори – Гумба (Іщенко) і Гайдай [20], Мартинов [21], Кравченко [16] – акцентують на прикладному значенні балканського досвіду для України, аналізуючи інституційні бар'єри розширення ЄС, концептуальні засади європейської інтеграції та її роль у демократизації, примиренні й забезпеченні регіональної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Виникнення Процесу Брдо–Бріуні пов'язане з трансформацією політичної динаміки Західних Балкан на початку 2010-х років і прагненням держав регіону створити власний механізм політичної координації поза жорсткими інституційними рамками. Ініціативу започаткували у 2012–2013 рр. президенти Борут Пахор (Словенія) та Іво Йосипович (Хорватія) «з метою сприяння регіональній співпраці, врегулюванню невирішених питань та подальшій стабілізації південного сходу Європи шляхом реформ та інтеграції з ЄС» [20, с. 13].

Концепція формувалася в умовах низького рівня довіри між державами, який не змогли забезпечити формальні переговорні механізми під егідою ЄС. Тому засновники відмовилися від створення міжнародної організації з установчим договором і юридично зобов'язуючими рішеннями, обравши модель неформальної координації на засадах рівності учасників, консенсусу та регулярності самітів.

Назва ініціативи походить від дипломатично значущих локацій – Брдо-при-Краню у Словенії та Бріуні у Хорватії, що історично слугували майданчиками політичного діалогу й символізували розвиток культури регіонального

співробітництва. Офіційний старт процесу відбувся 25 липня 2013 р. на першому саміті в Брдо-при-Краню – менш ніж через місяць після вступу Хорватії до ЄС (1 липня 2013 р.), що надало ініціативі символізму як механізму передачі інтеграційного досвіду. У зустрічі взяли участь керівники Албанії, Боснії і Герцеговини, Косова, Північної Македонії, Сербії, Чорногорії, Словенії та Хорватії, а присутність спеціального гостя — президента Франції Франсуа Олланда – засвідчила підтримку ініціативи з боку Європи.

Перший підсумковий документ – Спільна заява лідерів – окреслив базові принципи, нормативні засади та політичні орієнтири розвитку ініціативи [10]. У ньому підтверджено стратегічну відданість європейській перспективі, необхідність зміцнення добросусідських відносин, повагу до територіальної цілісності та ключову роль політичного діалогу як інструменту постконфліктної стабілізації. Хоча заява не мала юридично зобов'язуючого характеру, вона заклала інституційно-політичну основу регулярної координації позицій держав регіону [10].

Документ зафіксував кілька фундаментальних положень. По-перше, стратегічною метою визначено повноправне членство в Європейському Союзі. По-друге, підтверджено принцип індивідуальних досягнень («principle of own merits»), що передбачає просування на основі реальних реформ. По-третє, підкреслено, що політика розширення ЄС є ключовим стимулом структурних та інституційних перетворень, які сприяють конкурентоспроможності, соціальному розвитку й довгостроковій стабільності регіону. Окремо наголошено на необхідності збереження динаміки розширення після вступу Хорватії до ЄС, щоб запобігти політичній стагнації. Важливим елементом стало зобов'язання мирного врегулювання двосторонніх суперечностей через політичний діалог як передумови довіри та регіональної консолідації.

Формат позиціонувався як регіональна, а не зовнішньо нав'язана ініціатива. На відміну від попередніх механізмів стабілізації, процес не передбачав інституційного домінування ЄС, хоча стратегічно підтримував політику

розширення. Це сприяло формуванню відчуття «власності процесу» серед держав регіону та підвищило його політичну прийнятність.

Поступово Процес Брдо–Бріуні трансформувався з разової ініціативи у регулярний механізм міждержавної координації. Упродовж 2014–2016 рр. формат інституційно закріпився як щорічна платформа президентської дипломатії, що забезпечила стабільний канал політичної комунікації між державами Західних Балкан.

Другий саміт лідерів відбувся 15 липня 2014 р. у Дубровнику (Хорватія). Ініціатива підтвердила спільне лідерство Словенії та Хорватії у підтримці політичної стабілізації регіону. У зустрічі взяли участь президенти Іво Йосипович і Борут Пахор як ініціатори, а також лідери всіх країн Західних Балкан [1]. Почесною гостею була канцлерка Німеччини Ангела Меркель, що стало поштовхом до запуску з її ініціативи «Берлінського процесу»³ пізніше того ж року, «після оголошеного “мораторію” на прийом нових членів ЄС» [20, с. 14].

Учасники підтвердили стратегічну відданість європейській інтеграції, наголосили на зміцненні добросусідських відносин, розвитку політичного діалогу та постконфліктного примирення. Важливою новацією підсумкової заяви 2014 р. стало системне підкреслення принципу регіональної відповідальності за стабільність, що відображало перехід від зовнішньо стимульованої стабілізації до самостійної політичної координації держав Західних Балкан [14].

Порядок денний охоплював аналіз політичної ситуації та міждержавних відносин, просування політики розширення ЄС, розвиток інфраструктури – насамперед завершення Адріатично-Іонічного автомагістрального коридору й модернізацію залізничних сполучень, – а також поглиблення енергетичної

---

³ Берлінський процес – щорічна дипломатична ініціатива, започаткована Ангелою Меркель, у якій беруть участь усі країни Процесу Брдо–Бріуні та яка спрямована на підтримку євроінтеграції Західних Балкан через розвиток регіональної економічної співпраці, інфраструктури, молодіжних обмінів і екологічної трансформації.

співпраці. Особливо підкреслено роль розширення ЄС як чинника структурних реформ, економічної модернізації та довгострокової безпеки регіону [14].

Наступний етап розвитку процесу пов'язаний із самітом 25 листопада 2015 р. у Загребі. Спільна заява лідерів, ухвалена на надзвичайному саміті, стала знаковим документом у контексті європейської інтеграції та регіональної безпеки. Зустріч відбулася під співголовуванням президентів Колінди Грабар-Кітарович і Борути Пахора за участю віцепрезидента США Джо Байдена та президента Європейської Ради Дональда Туска як спеціальних гостей, що підкреслило політичну вагу саміту та активізацію трансатлантичної підтримки, зокрема у сферах енергетичної безпеки та демократичних реформ [13].

Саміт проходив в умовах міграційної кризи 2015–2016 рр., яка посилювала взаємозалежність держав регіону у контролі кордонів, координації міграційної політики та безпеки. У декларації підтверджено, що європейська інтеграція залишається ключовим чинником стабільності, а виконання критеріїв членства – стратегічним пріоритетом. Водночас зустріч засвідчила перехід від символічної функції примирення до практичного узгодження позицій у відповідь на транснаціональні виклики.

Документ відобразив розширення безпекового порядку денного: лідери домовилися посилити координацію через обмін розвідувальною інформацією, спільні дії у боротьбі з тероризмом і зміцнення захисту кордонів на тлі міграційної кризи та після терактів у Парижі. Наголошено на мирному врегулюванні двосторонніх суперечностей як умові інтеграції. Також акцентовано важливість диверсифікації джерел енергії для зменшення зовнішньої залежності, що засвідчило розширення функціонального виміру процесу – від політичного діалогу до координації у сферах безпеки, енергетики та економічної стабільності [9].

Подальше інституційне закріплення формату відбулося під час саміту 28–29 травня 2016 р. у Сараєво. Проведення зустрічі в столиці Боснії і Герцеговини мало особливе значення, адже держава залишалася найбільш інституційно

крихкою в регіоні. Саміт підтвердив роль процесу як інклюзивної платформи інтеграції всіх держав Західних Балкан у спільний політичний простір. Лідери заявили, що майбутнє країн Південно-Східної Європи полягає у членстві в ЄС, і закликали Союз активізувати політику розширення, наголосивши, що стабільність неможлива лише через обіцянки «далекої перспективи». Почесним гостем був президент Італії Серджо Маттарелла [7].

У декларації 2016 р. наголошено на поглибленні регіональної співпраці, розвитку політичного діалогу та зміцненні довіри, що відображало перехід від постконфліктної стабілізації до довгострокової координації й утвердження добросусідських відносин. Окремо підкреслено необхідність утримуватися від націоналістичної та конфронтаційної риторики.

Документ також зафіксував зобов'язання впроваджувати стандарти ЄС і здійснювати судові та соціально-економічні реформи для зміцнення верховенства права й демократичних інститутів. Значну увагу приділено молодіжній політиці, зокрема протидії «відтоку мізків» через покращення освіти та створення можливостей для молоді. Підтримано розвиток спільних енергетичних, транспортних та інфраструктурних проєктів як основи регіональної взаємопов'язаності [7].

Упродовж 2014–2016 рр. сформувалися ключові інституційні характеристики Процесу Брдо–Бріуні. По-перше, закріпилася практика регулярних самітів на рівні глав держав, що створило передбачуваний формат взаємодії. По-друге, утвердилася модель неформальної інституціоналізації без постійних органів управління. Відсутність юридично зобов'язуючих рішень компенсувалася політичною вагою президентської дипломатії, що сприяло зниженню напруги та формуванню культури політичного діалогу.

У цей період визначилися й основні політичні функції процесу. Передусім він слугував платформою постконфліктного примирення, забезпечуючи регулярну комунікацію політичних еліт. Крім того, процес став механізмом внутрішньої легітимації європейської інтеграції, оскільки спільні декларації

системно підтверджували стратегічну орієнтацію держав на членство в ЄС, як підкреслено у Підсумковій декларації Паризького саміту ЄС щодо Західних Балкан (4 липня 2016 року) [15].

У 2017–2020 рр. Процес Брдо–Бріуні увійшов у фазу функціонального розширення, що характеризувалася виходом за межі символічної дипломатії та формуванням ширшого порядку денного регіональної координації. Якщо попередній етап був зосереджений на інституційному становленні та політичному діалозі, то тепер процес почав виконувати комплексніші функції – від підтримки європейської інтеграції до практичної співпраці у сферах безпеки, інфраструктури, енергетики та соціальної взаємодії.

Саміт 3 липня 2017 р. у Брдо-при-Краню підтвердив сталість формату та його трансформацію у платформу стратегічної політичної координації. У підсумкових формулюваннях акцент зміщено на поглиблення регіональної співпраці як передумови довготривалої стабільності та економічного розвитку. Учасники підкреслили необхідність узгодження реформ із пріоритетами ЄС і підтримали зміцнення взаємозалежності через інфраструктурні та енергетичні зв'язки [6].

Подальший розвиток процесу відбувався у взаємодії з іншими регіональними ініціативами, насамперед Берлінським процесом. Якщо останній мав більш інституціоналізований і проєктно-орієнтований характер, то Процес Брдо–Бріуні забезпечував політичне узгодження позицій держав на найвищому рівні. На думку Vazerkoska і Dokmanović, така взаємодоповнюваність сприяла формуванню багаторівневої архітектури регіонального співробітництва, у якій неформальна президентська дипломатія створювала політичні передумови для реалізації технічних і економічних ініціатив [4].

Важливим етапом став саміт 27 квітня 2018 р. у Скоп'є, ініційований президентом Північної Македонії Ѓьорге Івановим. Зустріч відбувалася на тлі активізації політики ЄС щодо Західних Балкан після ухвалення нової стратегії

розширення [8]. У ній також узяв участь Президент Європейської комісії Дональд Туск, який перебував із візитом у регіоні.

У спільних формулюваннях наголошено на зміцненні верховенства права, боротьбі з корупцією та підвищенні ефективності державного управління як ключових умов просування до членства в ЄС [8]. Водночас процес дедалі більше виконував функцію внутрішньої легітимації інтеграційного курсу: лідери колективно підтверджували відданість європейській перспективі в умовах зростання євроскептицизму та впливу зовнішніх акторів. Як зазначено в Офісі Президента Македонії, зустріч «підтверджує нашу впевненість у тому, що ініціатива рухається у правильному напрямі... допомагає долати відкриті двосторонні питання та реагувати на виклики всього регіону» [8].

У 2019 р. функціональний вимір Процесу Брдо–Бріуні суттєво розширився. Саміт 8–9 травня в Тирані був зосереджений на інфраструктурній взаємодії – розвитку транспортних коридорів і цифрової інтеграції як інструментів економічного зростання та політичної стабілізації через посилення взаємозалежності держав. Центральною залишалася тема прискорення євроінтеграції: у декларації наголошено на стратегічній важливості розширення ЄС і збереженні чіткої європейської перспективи регіону [5].

У зустрічі взяли участь лідери Західних Балкан, зокрема Хашим Тачі, Борут Пахор, Александар Вучич, а також почесні гості – Президент Польщі Анджей Дуда і Верховна представниця ЄС із закордонних справ і політики безпеки Федеріка Могеріні. Саміт проходив на тлі напруженості у відносинах Сербії та Косова, однак учасники підтвердили відданість діалогу, примиренню та регіональній співпраці. Символічно, що зустріч відбулася у День Європи, підкресливши спільність цінностей і прагнення до конвергенції з ЄС [5].

У 2019–2020 рр. окремого значення набула енергетична співпраця. Питання енергетичної безпеки актуалізувалися через потребу диверсифікації джерел і зменшення залежності від зовнішніх постачальників. У межах політичних консультацій підтримано розвиток регіональних енергетичних ринків,

гармонізацію стандартів і розбудову транскордонної інфраструктури. Енергетична інтеграція розглядалася не лише як економічний, а й як геополітичний чинник, що підвищує автономність регіону.

Важливим став і соціально-політичний вимір процесу, зокрема підтримка молодіжних обмінів та міжкультурного діалогу. Учасники наголошували на ролі молоді у подоланні постконфліктних стереотипів і формуванні нової регіональної ідентичності, розглядаючи міжсуспільні контакти як довгостроковий інструмент примирення, що доповнює міждержавний діалог.

У 2020 р. розвиток процесу відбувався в умовах пандемії COVID-19. Попри обмеження, формат зберіг функціональність як канал політичної комунікації. Особливу увагу приділено координації дій у кризових ситуаціях, зміцненню стійкості держав і підтримці економічної стабільності. У цей період процес чіткіше виконував роль механізму реагування на транснаціональні виклики.

З 2021 р. Процес Брдо–Бріуні увійшов у нову фазу розвитку, що характеризується геополітизацією та інтеграцією у ширший контекст CFSP. Саміт 6 жовтня 2021 р. у Брдо-при-Краню став ключовою точкою переходу: у декларації підтверджено «беззастережну підтримку європейської перспективи Західних Балкан» та визначено пріоритети політичної й безпекової співпраці, взаємозв'язку, зеленої й цифрової трансформації [2].

Радикальна трансформація ролі процесу відбулася після початку повномасштабної агресії росії проти України 24 лютого 2022 р., що стало критичним чинником переосмислення безпеки у Південно-Східній Європі. У межах самітів та консультацій учасники дедалі чіткіше пов'язували європейську інтеграцію з питаннями стратегічної стабільності, стійкості та геополітичної безпеки. Війна посилила сприйняття розширення ЄС як інструменту запобігання нестабільності та зовнішньому впливу.

Новий етап еволюції проявився у 2023 р. на саміті 11 вересня у Скоп'є, де ухвалено спільну декларацію про прискорення інтеграції до ЄС, поглиблення стратегічного діалогу з інституціями ЄС та активізацію реформ. Саміт став

значущим, оскільки попереднього року не вдалося узгодити декларацію через розбіжності. У 2023 р. лідери досягли компромісу, зокрема щодо геополітичного значення розширення ЄС в умовах російської агресії проти України. Документ підкреслив необхідність адаптації до нових безпекових і соціально-економічних викликів [18].

Паралельно відбувалася інтеграція процесу у ширший європейський геополітичний контекст. Саміти ЄС–Західні Балкани 2023 та 2025 рр. наголошували, що війна росії проти України радикально підвищила значення регіону для європейської безпеки та підтвердила стратегічний характер розширення. У деклараціях підкреслено, що геополітичні виклики потребують тіснішої політичної, безпекової та економічної інтеграції Західних Балкан з ЄС [12].

У 2024–2025 рр. геополітичний вимір процесу ще більше посилюється: саміти дедалі чіткіше поєднували питання безпеки, міграції, енергетики та протидії гібридним загрозам. Важливою стала координація у сфері внутрішньої безпеки: 28 березня 2025 р. у межах Процесу Брдо–Бріуні міністри внутрішніх справ ухвалили декларацію про посилення співпраці у боротьбі з тероризмом, торгівлею людьми та нелегальною міграцією, підкресливши необхідність спільних дій у змінному безпековому середовищі [3].

Паралельно процес інтегрувався у нову архітектуру регіональної безпеки, сформовану після початку війни росії проти України. Саміти Південно-Східної Європи 2023–2025 рр. підтвердили підтримку України, засудження російської агресії та зв'язок між безпекою регіону і стабільністю Європи. Декларація Саміту «Україна–Південно-Східна Європа» за участю Президента України Володимира Зеленського (Дубровник, 9 жовтня 2024 р.) репрезентує консолідовану позицію держав регіону та інституцій ЄС щодо російської агресії. У документі війна визначається як «неспровокована, невинуватена та незаконна війна агресії», а підтримка незалежності, суверенітету й територіальної цілісності України проголошується безумовною. Учасники підтвердили відданість відновленню

територіальної цілісності України, включно з Кримом, підтримці Формули миру та принципу повного виведення російських військ і відновлення контролю над міжнародно визнаними кордонами як «умов, що не підлягають переговорам» [19].

Декларація поєднує безпековий, правовий та інтеграційний виміри, наголошуючи на притягненні винних до відповідальності, забезпеченні енергетичної й продовольчої безпеки, розмінуванні та післявоєнній відбудові. Окремо підкреслюється європейська перспектива України та партнерів на основі підходу «заснованого на заслугах». Підсумкове положення формулює стратегічну ідею документа: «Не може бути вільної, мирної та процвітаючої Європи без вільної, мирної та процвітаючої України» [19].

У сучасних умовах Процес Брдо–Бріуні виконує комплекс взаємопов'язаних функцій, що виходять за межі традиційного політичного діалогу та набувають системного геополітичного значення. Його діяльність спрямована на геополітичну стабілізацію регіону через формування консенсусу щодо європейського курсу та стримування зовнішніх впливів, а також на поступову інтеграцію держав Західних Балкан у Спільну зовнішню та безпекову політику ЄС шляхом узгодження позицій у сферах санкційної політики, енергетичної безпеки та стратегічних рішень. Водночас процес забезпечує регіональну координацію безпеки, зокрема у протидії гібридним загрозам, міграційним викликам і транснаціональній злочинності, та виконує функцію політичної соціалізації еліт через підтримку пріоритетів розширення ЄС. У контексті війни росії проти України Процес Брдо–Бріуні трансформувався у важливий елемент європейської геополітичної архітектури, виступаючи інструментом стратегічної стабілізації, консолідації Західних Балкан навколо європейської інтеграції та поглиблення їх включення до політичного й безпекового простору Європейського Союзу.

Висновки. Процес Брдо–Бріуні упродовж свого розвитку пройшов еволюцію від неформальної президентської ініціативи, спрямованої на

відновлення політичного діалогу після постюгославських конфліктів, до багатовимірного механізму регіональної координації та геополітичної стабілізації. Його ключовою особливістю стала «м'яка інституціоналізація» – відсутність формалізованої організаційної структури поєднується з реальним політичним впливом на трансформаційні процеси у Західних Балканах.

Дослідження показало, що Процес виконує кілька взаємопов'язаних функцій. По-перше, він став стабільною платформою політичного діалогу та постконфліктного примирення, сприяючи формуванню культури взаємної довіри, нормалізації міждержавних відносин і розвитку практик консенсусного ухвалення рішень. По-друге, Процес відіграє важливу роль у внутрішній легітимації європейської інтеграції, трансформуючи пріоритети політики розширення ЄС із зовнішніх умов у спільний регіональний порядок денний та посилюючи відчуття «власності реформ». По-третє, він забезпечує горизонтальний механізм політичної соціалізації еліт і взаємного тиску держав, що стимулює узгодження реформ, стандартів та політичних практик.

У функціональному вимірі Процес сприяв розширенню регіональної співпраці у сферах інфраструктури, енергетики, безпеки, міграційної політики та молодіжних обмінів, доповнюючи інші формати регіонального співробітництва. Водночас після 2022 р. він набув виразного геополітичного значення: у контексті війни росії проти України Процес перетворився на інструмент зміцнення стратегічної стійкості регіону, узгодження позицій із зовнішньополітичними пріоритетами ЄС та обмеження зовнішнього дестабілізуючого впливу.

Процес Брдо–Бріуні можна розглядати як важливий елемент сучасної архітектури регіонального співробітництва у Південно-Східній Європі. Попри відсутність юридично обов'язкових механізмів, він здійснює відчутний політичний вплив, сприяє консолідації Західних Балкан навколо європейського курсу та виступає чинником довгострокової регіональної трансформації і стабілізації.

Список джерел і літератури

1. Annual Meeting of the Brdo-Brijuni Process in Dubrovnik on 15 July 2014. European Western Balkans Web Portal. URL: <https://europeanwesternbalkans.com/2014/07/15/annual-meeting-of-the-brdo-brijuni-process-in-dubrovnik-on-15-july-2014/> (дата звернення 15.12.2025)
2. Brdo Declaration, 6 October 2021. European Council Official Website. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/52280/brdo-declaration-6-october-2021-en.pdf> (дата звернення 15.12.2025)
3. Brdo Process: Ministers of the Interior adopt a declaration on strengthening cooperation in the fight against terrorism and trafficking in human beings. 28.3.2025. Republic of Slovenia Government Official Website. URL: <https://www.gov.si/en/news/2025-03-28-brdo-process-ministers-of-the-interior-adopt-a-declaration-on-strengthening-cooperation-in-the-fight-against-terrorism-and-trafficking-in-human-beings/#:~:text=In%20a%20joint%20declaration%2C%20the,action%20all%20the%20more%20important> (дата звернення 15.12.2025)
4. Brsakoska Bazerkoska, Julija & Dokmanović, Mišo. Learning by Doing: The EU's Transformative Power and Conflicts in the Western Balkans. Croatian International Relations Review. CIRR XXIII (79) 2017, P. 103-126. URL: <http://archive.sciendo.com/CIRR/cirr.2017.23.issue-79/cirr-2017-0016/cirr-2017-0016.pdf>
5. Conclusions of the Brdo-Brijuni Process Leaders' Meeting, 9 May 2019, Tirana. President of Albania Official Website. URL: <https://arkiva.president.al/en/perfundimet-e-takimit-te-udheheqesve-te-procesit-te-brdo-brijunit/> (дата звернення 15.12.2025)
6. Conclusions of the Brdo-Brijuni Process Leaders' Meeting Brdo, Slovenia, June 3, 2017. Bivši predsedniki Republike Slovenije. URL: <https://www.bivsi-predsednik.si/up-rs/2012-2022/pahor-ang->

arhiv.nsf/e21815fbba1b0422c1257af600468278/d1301b6a1774f88dc1258136002de05b/\$FILE/Conclusions_Brdo-Brijuni%20Process.pdf (дата звернення 15.12.2025)

7. Conclusions of the Brdo-Brijuni Process Leaders' Meeting Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, May 28-29, 2016. Republika Slovenija Website. URL: [http://www2.gov.si/up-rs/uprs.nsf/cc1b0c2e0c8f0e70c1257aef00442bbd/757ac40282a4b87ec1257fc3002aea4/\\$FILE/THE%20CONCLUSIONS%20OF%20THE%20BRDO%20BRIJUNI%20PROCESS%20LEADERS'%20MEETING%20SARAJEVO%20BOSNIA%20AND%20HERZEGOVINA%20MAY%2029%202016.pdf](http://www2.gov.si/up-rs/uprs.nsf/cc1b0c2e0c8f0e70c1257aef00442bbd/757ac40282a4b87ec1257fc3002aea4/$FILE/THE%20CONCLUSIONS%20OF%20THE%20BRDO%20BRIJUNI%20PROCESS%20LEADERS'%20MEETING%20SARAJEVO%20BOSNIA%20AND%20HERZEGOVINA%20MAY%2029%202016.pdf) (дата звернення 15.12.2025)

8. Conclusions of the Brdo-Brijuni Process Leaders' Meeting Skopje, the Republic of Macedonia, April 27, 2018. President of the Republic of Macedonia Official Website. URL: <https://pretsedatel.gjorgeivanov.mk/en/media-centre/press-releases/5174.html> (дата звернення 16.12.2025)

9. Conclusions of the Extraordinary Summit of the Brdo–Brijuni Process “A common strategic vision of Europe whole, free and at peace” Zagreb, Croatia, November 25, 2015. Republika Slovenija Website. URL: [http://www2.gov.si/up-rs/uprs-eng.nsf/e21815fbba1b0422c1257af600468278/4fc0451b201b146dc125831d0037aff2/\\$FILE/Brdo%20Brijuni%20Summit.pdf](http://www2.gov.si/up-rs/uprs-eng.nsf/e21815fbba1b0422c1257af600468278/4fc0451b201b146dc125831d0037aff2/$FILE/Brdo%20Brijuni%20Summit.pdf) (дата звернення 15.12.2025)

10. Conclusions of the Leaders' Meeting of the Brdo Process Slovenia, 25 July 2013. Bivši predsedniki Republike Slovenije. URL: [https://www.bivsi-predsednik.si/up-rs/2012-2022/pahor-slo-arhiv.nsf/cc1b0c2e0c8f0e70c1257aef00442bbd/0be5aa07dad13947c1257bb30059da69/\\$FILE/CONCLUSIONS%20-%20BRDO%20PROCESS.pdf](https://www.bivsi-predsednik.si/up-rs/2012-2022/pahor-slo-arhiv.nsf/cc1b0c2e0c8f0e70c1257aef00442bbd/0be5aa07dad13947c1257bb30059da69/$FILE/CONCLUSIONS%20-%20BRDO%20PROCESS.pdf) (дата звернення 15.12.2025)

11. Bieber, Florian & Tzifakis, Nikolaos. (2019). The Western Balkans in the World: Linkages and Relations with Non-Western Countries. Comparative Southeast European Studies Volume 69 Issue 1. <https://doi.org/10.1515/SOEU-2021-2009>

12. EU-Western Balkans Summit Brussels Declaration, 13 December 2023. European Council Official Website. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/68822/brussels-declaration-en.pdf> (дата звернення 15.12.2025)
13. Extraordinary Summit of the Brdo-Brijuni Presidential Process. By EWB Archives 21.11.2015. European Western Balkans Website. URL: <https://europeanwesternbalkans.com/2015/11/21/extraordinary-summit-of-the-brdo-brijuni-presidential-process/> (дата звернення 15.12.2025)
14. Final Declaration by the Chair of the Conference on the Western Balkans, Berlin, 28 August 2014. The Berlin Process Website. URL: https://www.berlinprocess.de/uploads/documents/chairs-final-declaration-2014_1714043796.pdf (дата звернення 15.12.2025)
15. Final Declaration by the Chair of the Paris Western Balkans Summit (4 July 2016). Western Balkans Info Hub. URL: <https://wbc-rti.info/object/news/15157.html> (дата звернення 16.12.2025)
16. Kravchenko, D. (2023). Category «European Integration of the Western Balkans» in International Relations. *Acta De Historia & Politica: Saeculum XXI*, (05), 26-33. <https://doi.org/10.26693/ahpsxxi2023.05.026>
17. Nevenka Nikolik. Brdo-Brijuni Process: Stability and prosperity in region interdependent, regional cooperation based on honest and open dialogue especially important. 16:56, 11 септември, 2023. Медиумска информативна агенција. URL: <https://mia.mk/story/brdobrijuni-process-stability-and-prosperity-in-region-interdependent-regional-cooperation-based-on-honest-and-open-dialogue-especially-important> (дата звернення 16.12.2025)
18. Skopje Declaration. Brdo-Brijuni Process Leaders' Meeting. Scopje, 11 September, 2023. Predsedničinega Republike Slovenije. URL: <https://www.predsednica-slo.si/assets/documents/2023-09-11-Skopje-Declaration.pdf> (дата звернення 17.12.2025)

19. Ukraine–Southeast Europe Summit Dubrovnik Declaration. 9 October 2024. President of Ukraine Volodymyr Zelenskyu Official website. URL: https://www.president.gov.ua/en/news/deklaraciya-tretogo-camitu-ukrayina-pivdenno-shidna-uevropa-93761?utm_source (дата звернення 17.12.2025)

20. Гумба (Іщенко) Н., Гайдай Д. Досвід євроінтеграції Західних Балкан і висновки для України. К., 2021. 35 с. URL: https://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Western-Balkans_ukr.pdf

21. Мартинов, А. (2021). Західні Балкани в політичній стратегії Європейського Союзу. *Дриновський збірник*, 14. С. 66-77. <https://doi.org/10.7546/DS.2021.14.08>